

Karis, Finnbäcka by, Monkebärg.
Utdrag ur A. Hackmans berättelse år 1914

II.

Den andra af mig undersökta stensättningen ligger på en åt W vettande afsats af Monkebärg, ett bärg, som höjer sig vid nordöstra ändan av det redan nämnda lågland N om Lappträsk, som fordom tydligen har stått under vatten och bildat en del af denna sjö. Afståndet från Enbacken till Monkebärg utgör ca 1,7 km (åt NO, fågelvägen), och från Kroggård ligger bärg 250 m söderut. Fornlämningen ligger tätt invid bärgets västra brant, vid hvars fot landsvägen från Karis till Snappertuna löper. Förtjänsten att ha upptäckt denna stensättning tillkommer landtmätaren V. Svaetichin. I anledning af hans meddelande att fornlämningen var i fara att förstöras genom stensläpning, besökte jag i juli 1911 orten och konstaterade att stensättningen i fråga verkligen var en forngraf och att åtgärder voro nödvänliga att skudda den för åverkan. På min anhållan drog statsarkeologen försorg om att Monkebärg fredlystes och att stensläpning därifrån förbjöds (statsarkeologens bref nr 903, 29/11 1911). Då emellertid hr Svaetichin vid upprepade besök på stället trodde sig märka att förbundet icke alldeles noga efterlefdes, kunde en undersökning af fornlämningen icke mera uppskjutas och jag fick i uppdrag att utföra detta arbete. Gräfningen verkställdes af mig med biträde af hr Svaetichin och magister Jonasson den 8. - 10. juli 1914.

Stensättningen är en regelbunden fyrkant af 9 m längd och 6 m bredd, orienterad i SW-NO. Från den västra smalsidan, som ligger endast 1,25 - 3 m från bärgets branta

stup, hade 4 stora stenar blifvit bortförda, så att tillträdet till sättnings inre där var fritt. De tre andra sidorna voro någorlunda bibehållna. Af den norra långsidans stenar som bestod af stora block (jfr. kartan, där också stenarnas höjd är angifven) saknades dock i midten en stor sten, enligt hr Svaetichin den största af alla. Den hade funnits där ännu för några år sedan, då hr Svaetichin upptäckte fornlämningen, men hade senare blifvit bortförd till något bygge. Herr Sv. uppgaf att mellan detta block och den på kartan med 0,82 betecknade stenen hade funnits en smala öppning i stenraden, ett slags ingång. Den södra långsidans stenar voro med undantag af ett par, nämligen den i östra hörnet och stenen 1,12, mindre och lägre än de stora blocken, af hvilka den norra långsidan var sammansatt. Östra smalsidan bestod åter af stora stenblock. Utanför och parallelt med dem löpte en tydlig rad mindre stenar. Stensättnings inre område var betäckt med större och mindre stenar, som i synnerhet i dess östra ända voro öfvervuxna med mossor och magert gräs. De flesta stenarna voro hufvudstora och något större. Äfven stenar af en mansbördas storlek förekommo och nära de bägge ändorna lågo några större block.

Undersökningen börjades vid västra smalsidan och fortsattes därifrån inåt. Det visade sig då att stenarna lågo i två hvarf på hvardera, i midten förekommo t.o.m. tre hvarf. Mellanrummen mellan stenarna voro utfyllda med kulturjord, som på några ställen, främst i mitten, var bemängd med sot och kol. Här, d.v.s. i fornlämnings midt framträdde äfven en särskild läggning, bestående af

en rad omsorgsfullt intill hvardera satta atenar, som bildade en nästan rät vinkel - möjligen en del af en fyrkantig inhägnad, hvars öfriga sidor icke kunde särskiljas från de omgifvande stenarnas viorvarv. Då jorden just här var mycket sotig och innehöll mycket kol, är det tänkbart att detta ställe har varit platsen för bålet. Under det tunna kulturlagret låg här liksom öfverallt inom grafven bärggrunden. I stensättningsens västra del i rutorna e2 och e 3 hittades redan på, men isynnerhet mellan och under stenarna en stor mängd brända ben, och af eld skadade föremål från den senare folkvandringstiden (jfr. H.M.6697:10-55, där föremålens fyndställen äro noggrant angifva under hänvisning till kartskissen). Detta ben- och fyndområde var blott ungefär 4 m långt och 1,5 m bredt. Enstaka mindre benområden funnos dock äfven i stensättningsens mellersta del, i rutorna d 3 och e 3, där även några föremål hittades. Alldeles isolerad från de andra fynden hittades nära södra kanten i rutan d 1 en fingerring, som är gjord av ett spirallagdt orneradt silfverband (6697:43). Detta föremål torde vara äldre de öfriga fynden, som kunna dateras till tiden mellan slutet af 500-talet och 700-talet.

Alfred Hackman

Tillägg: Från stensättningsens nordöstra (norra) hörn sträcker sig en rad större stenar i sydostlig riktning ca 20(?) m uppför bärget ungefär parallelt med den stup - möjligen lämningar av en vall.

Handlingar angående en stensättning
på ett berg vid Kroggård i Karis socken.

(Markeberg).

Karis, den 7. Nov. 1911.

Herr Fr. A. Hackman
Helsingfors.

Sänder härmed den utlofvade kart-
skissen öfver Kroggårdsbarken. På grund
af Gennstaresos har jag ej varit i till-
fälle sända densamma Tidigare. Har
tagit mig friheten i kartan utmärka
det område, som enligt min tanke bor-
de fröedas. Gålfva fjndet befinnes sig
dock i sin helhet inom parcellen Kumla
omfattande 0.38 ha. Parcellerna Kumla
och Berghammas hafva utbrutits från
Triggeborg frälvesäter i N:o 3 i Finnbäcke
by. Den förra äges af Landtbrukshällaren
F. F. Björklund, bosatt i Fagerås i Snarp-
perstuna, den senare af Banvaktén Hem-
mick, bosatt i Kroggård. Af intresse
för saken skall jag fortfarande stå
till tjänst med det jag kan.

Högaktungsfullt
Vilmar Laestén

Karis, den 25. juli 1911
bev. 11/8 1911
D. H.

H. Her Doktor Hackman

Helsingfors.

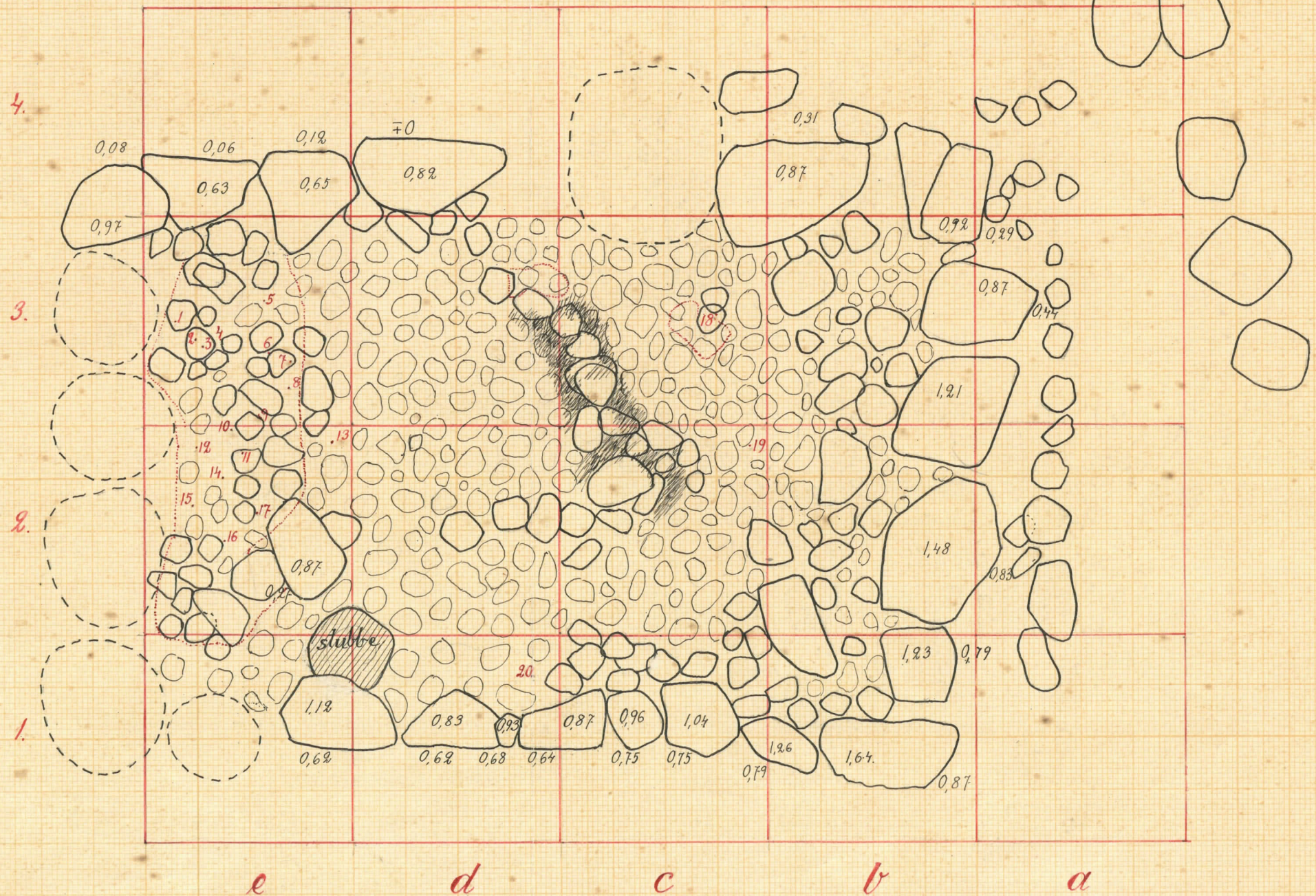
Har härmed nöjet öfversända en liten
kartskiss öfver fyndplatsen jämte om-
gifning. Fyndplatsen befinner sig circa
250 meter söderom Kraggård samt österom
den till Fagerviks bruk ledande vägen.
Något namn på berget har jag ej fått
reda på, men det samma ligger inom
Kumta och Berghammar benämnda gas-
cellers egor, hvilka äro utbrutna från
Friggeborg frälsäteri N:o 3 i Finnbäck-
ky. Gascellerna ifråga egas af Possessi-
onaten Frans Fridolf Björklund, ko-
satt a:o Fagermåns i Snappertuna. Jag
har mig ej bekant hurvida Bergberget invid
Gräbäck blifvit undersökt, men enligt min
åsikt vore det nog skäl här till. I öfrigt
förklarar jag mig villig att stå till tjänst med
alla nödiga upplysningar m.m.

Hälsningsfullt
Vilmar Svartén

*Brandgraf med fyrkantig stensättning
på Mankebärget vid Kroggård inom par-
cellen Humla i Kroggård by, Karis
socken. H.M. 6697.*

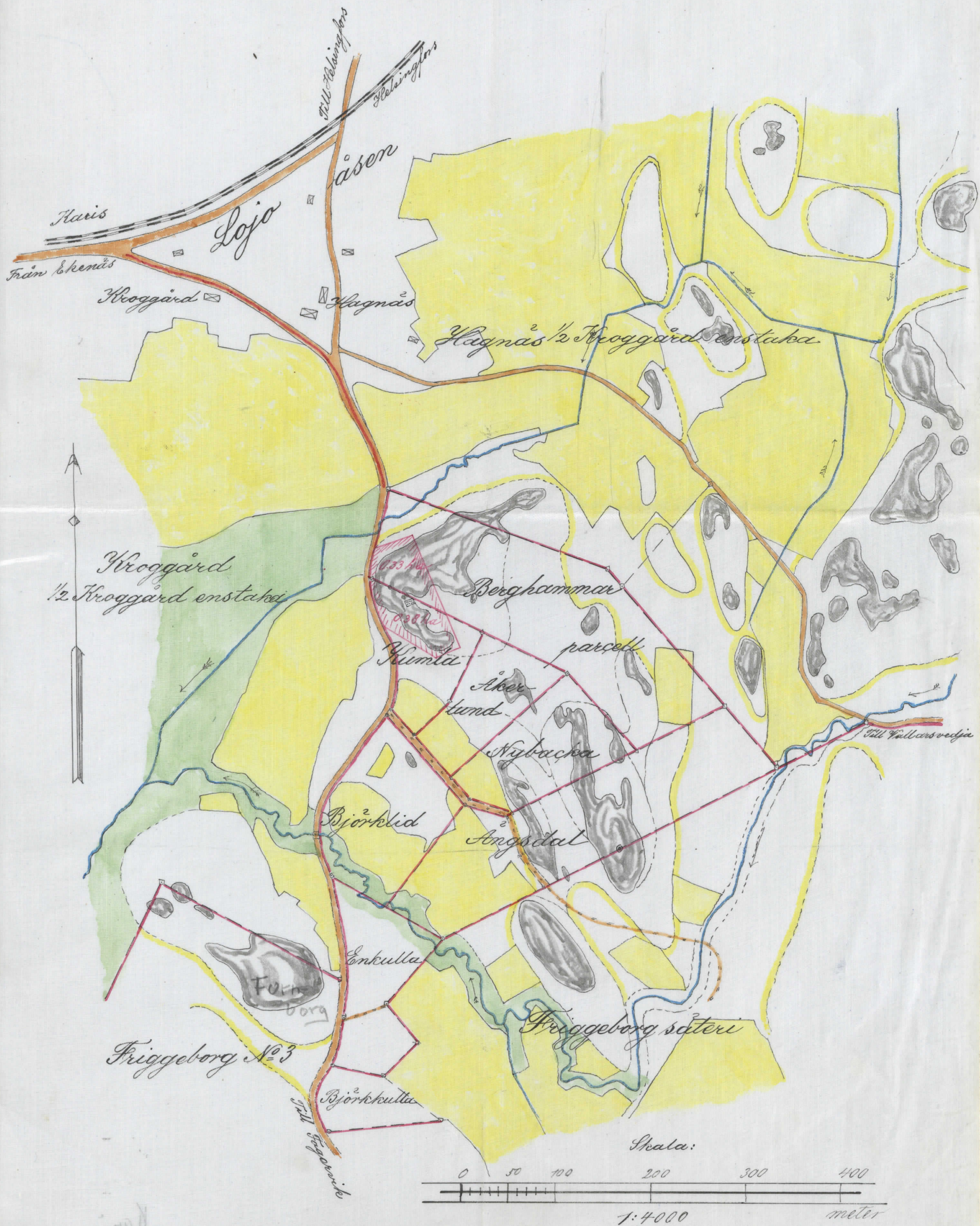
*Inom de med pricklinjer utmärkta områdena ha
brända ben blivit hittade.*

A. Hackman 1914.

0 25 75 1 2 3 4 5 M.

Karta
 öfver
 den s. k. Kroggårdssbacken, belägen inom
 Kroggård enstaka frälssäteri samt Frigge-
 borg frälssäteri N° 3 i Finnbacka by af Klä-
 ris socken och Nylands län.
 Upprättad år 1911 af Viselandsmätaren
 Volm. Svartichin

Karis
H. M. 6697.

4118

4. Mankebärget sedt från vägskillnaden vid Krog-
gård. Vid x nära bärgets västra brant en brandgräp med
fyrkantig stensättning. 1914.

3252

5. En del af stensättningens norra långsida, sedd
från NW. 1911.

3253

6. Brandgräp med fyrkantig stensättning på Manke-
bäret, sedel från N. 1911.

4118

7. Samma graf efter underröddjandet af buskar och
mindre träd invärd och inom dess inhägnad. 1914.

A. Hekman.

Karis
H. M. 6697.

8. Utsikt från Monkebärgen öfver slätten norr
om Lappträsket. Denna sjö synes i fonden. Bilden
är tagen mot SW. 3251
1911.

9. Samma utsikt 3 år senare. Atmosfären uppfyllt
af rök från väldiga skogseldar. 4116
1914.
A. Hakman fot.